

TRES FONGS INTERESSANTS DE PRIMAVERA DEL PARC NACIONAL D'AIGÜESTORTES I ESTANY DE SANT MAURICI (LLEIDA, CATALUNYA)

J. VILA

Rector Ubach, 53, àtic 2a. E-08021 Barcelona.

ABSTRACT. Three interesting spring fungi from the Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici (Lleida, Catalonia). Three rare species of Basidiomycetes, collected in this protected area of the Pyrenean range, are described and discussed. There are *Collybia nivalis* (Luthi et Plomb) M.M. Moser, *Pseudostypella translucens* (Gordon) D.A. Reid et Minter and *Psilocybe apeliculosa* P.D. Orton. After available information, they were all of them previously unrecorded in Catalonia.

Key words: Basidiomycetes, chorology, Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, Catalonia, Spain.

RESUM. Tres fongs interessants de primavera del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici (Lleida, Catalunya). Es descriuen i comenten tres espècies poc conegudes trobades en l'àrea del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici (Pirineus, Lleida). Es tracta de *Collybia nivalis* (Luthi et Plomb) M.M. Moser, *Pseudostypella translucens* (Gordon) D.A. Reid et Minter i *Psilocybe apeliculosa* P.D. Orton. Creiem que cap de les tres era coneguda a Catalunya.

INTRODUCCIÓ

Els fongs de primavera del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de St. Maurici són poc coneguts, ja que la majoria de les prospeccions micològiques efectuades fins al moment estan centrades en els mesos d'agost, setembre i octubre. Les tres espècies tractades són un avançament de resultats sobre els fongs de primavera de les valls de Boí i d'Espot, ja que es disposa de més dades, en elaboració, que seran aplegades properament en un article més ampli.

ESPÈCIES ESTUDIADAES

Collybia nivalis (Luthi et Plomb) M.M. Moser

= *Marasmius nivalis* Luthi et Plomb; *Gymnopus nivalis* (Luthi et Plomb) Antonín et Noordel.;
Collybia verna Ryman

Pileu convex, aplanat o una mica deprimat en els exemplars més madurs, en els joves pot presentar-se amb un lleuger umbó; de fins a 30 mm de diàmetre. Cutícula hígròfana, glabra, lleugerament víscida, de color bru vermellós fosc quan està ben hidratada, més pàl·lida vers el marge; en deshidratar-se pren un color de bru pàl·lid a bru rosat. Marge no estriat. Làmines adnates, relativament denses, de color bru pàl·lid, més fosc quan són joves. Aresta sencera, de bon principi del mateix color que la resta de la làmina però, després, empal·lideix progressivament. Estípit cilíndric, amb la base sovint una mica engruixida (claviforme), de fins a 40 × 5 mm, de color més pàl·lid que el pileu, finament fibril·lós-pruinós, amb la base estrigosa i amb restes vegetals adherides. Carn prima, de color bru pàl·lid, inodora i de sabor suau. Espores de 6,5-8 × 3,5-4,5 µm, el·lipsoidals, llises, hialines. Basidis tetraspòrics, claviformes, fibulífers. Cistidis absents, tot i que sovint s'observen algunes cèl·lules que, de la trama, sorgeixen entre els basidis. Cutícula formada per cèl·lules irregulars, cilíndriques però amb alguns bonyos o curtes ramificacions laterals, fibulíferes i amb pigment incrustant. Caulocistidis de cilíndrics a fusiformes, irregulars, amb la paret prima.

MATERIAL ESTUDIAT. LLEIDA: Solà de Boí, Plana Rabinal, Boí (Alta Ribagorça), UTM 3244712, alt. 1475 m, sobre fullaraca o restes de fusta de *Corylus avellana*, poc després del desglac, 10-5-1999, leg. J. Vila, JVG 990510-6.

OBSERVACIONS. Després de quatre anys de recerca a les avellanoses dels Pirineus, per fi hem pogut recol·lectar aquesta rara espècie típicament primaveral, d'àmplia distribució a Europa (Finlàndia, França, Alemanya, Suïssa, Suècia, República Txeca), segons ANTONÍN & NOORDELOOS (1997). L'espècie es caracteritza pel color bru vermellós del píleu, que es molt hígròfan i no té el marge estriat, per l'estípit fibril·lós (amb caulocistidis), per les làmines fosques quan són joves i per viure sota *Corylus*, *Acer*, *Alnus* o *Fraxinus*, entre restes vegetals, a la primavera, poc després del desglaç. *C. nivalis* var. *pallida* (Antonín, Hauskn. et Noordel.) Bon, se'n separa pel píleu de color bru molt clar, estriat, per les espores una mica més estretes, pels basidis més curts i per fructificar més tard, de maig a agost. *C. fuscopurpurea* (Pers.: Fr.) P. Kumm., d'aspecte semblant, se'n diferencia pel color més fosc (de bru-gris a gairebé negrós) del píleu, que es estriat, per les làmines i l'estípit també més foscos, pel canvi de color (cap al verd) de les hifes de l'himeni i d'altres teixits en presència d'una base forta, i per créixer especialment sota faigs, de finals de l'estiu a la tardor. Bones descripcions, amb iconografia, de *C. nivalis*, es troben a ANTONÍN & NOORDELOOS (1997, *sub Gymnopus nivalis*) i BREITENBACH & KRÄNZLIN (1991).

***Pseudostypella translucens* (Gordon) D.A. Reid et Minter**

= *Tremella translucens* Gordon

Basidioma de 1-3 mm de diàmetre, sèssil (adherit directament al substrat), més o menys globós, sovint irregular, bonyegut o aplanat, translúcid; els exemplars més joves o compactes tenen un color grisenc. En deshidratar-se, el basidioma queda reduït a un minúscul punt brunenc, molt fràgil i trencadís, que passa desaparègut sobre el substrat. Inodor. Espores de 8,5-11,5 × 4,5-6 µm, el·lipsoidals, llises, hialines, que formen espores secundàries. Basidis tetraspòrics, més o menys esfèrics i amb els esterigmes cilíndrics. Hifes fibulíferes.

MATERIAL ESTUDIAT. LLEIDA: Plaça dels Arbres, Sant Maurici. Espot (Pallars Sobirà). UTM 3374716, alt. 1735 m, sobre acícules mortes, no caigudes, de *Pinus uncinata*, vora exemplars de *Lophodermium pinastri* (Ascomycotina), en un ambient molt humit, 26-6-1999, leg. J. Vila, JVG 990626-1.

OBSERVACIONS. Per identificar la present recol·lecció, ens hem basat en les obres de JÜLICH (1984, *sub Tremella translucens*) i ELLIS & ELLIS (1988). Les descripcions d'aquests autors s'ajusten força bé al nostre material. En les dues obres esmentades es parla del probable comportament paràsit que té *P. translucens* vers l'abundant ascomicet *Lophodermium pinastri* (Schrad.) Chevall., que fructifica en el mateix substrat. En la nostra recol·lecció, molts dels basidiomes de *P. translucens* creixien directament sobre un ascoma de *Lophodermium*, però d'altres no semblaven estar relacionats amb la fructificació de l'ascomicet. Existeixen altres tremel·lals paràsites d'ascomicets (incloses sobretot en el gènere *Tremella*) que es troben descrites en JÜLICH (1984), però cap d'elles fructifica sobre *Lophodermium*.

***Psilocybe apelliculosa* P.D. Orton**

Píleu de fins a 12 mm de diàmetre, convex quan és jove, després s'aplana, i sovint presenta un umbó poc evident. Cutícula molt hígròfana, de color bru vermellós fosc quan es troba hidratada, però pren un color bru pàl·lid o bru groguenc a partir del marge quan es deshidrata, fet que li dona un aspecte que recorda al d'*Hebeloma mesophaeum* (Pers.) Quéll., seca, lluent degut a la presència d'un fi vel grisenc, que recobreix algunes zones del píleu. Marge no estriat, que pot presentar restes fibril·loses apendiculades, poc evidents. Làmines subdecurrents, relativament denses, brunes de bon principi, tot i que, en exemplars molt desenvolupats, prenen un color porpra degut a la maduració de les espores. Aresta sencera o una mica fimbriada, del mateix color. Estípit cilíndric, de fins a 20 × 2 mm, de color més pàl·lid que el píleu, tot i que es taca vistosament de vermellós a partir de la base; finament fibril·lós. Carn prima, de color bru vermellós vers l'estípit, bru pàl·lid en el píleu, d'olor subrafanoide en secció. Espores de 7-8,5 × 4,5-5,5 µm, d'el·lipsoidals a una mica ovoides, llises, brunes al microscopi; porus germinatiu evident. Basidis tetraspòrics, de 27,5 × 6,5 µm, fibulífers. Queilocistidis lageniformes, sovint amb l'àpex subcapitat, de 20-30 × 5-8 (2,5-5 a l'àpex) µm. Pleurocistidis absents. Cutícula formada per una capa externa d'hifes cilíndriques, primes, i una subcòrta d'hifes moniliformes, curtes i gruixudes, que presenten un pigment incrustat molt evident, de color bru.

MATERIAL ESTUDIAT. LLEIDA: Prats d'Aiguadaci, Boí (Alta Ribagorça), UTM 3294713, alt. 1900 m, en un prat subalpí, entre l'herba, 5-6-1998, leg. J. Vila, det. F. Esteve-Raventós, JVG 980605-2.

OBSERVACIONS. Espècie poc citada, que sol fructificar en prats o llocs herbosos, entre gramínies, a força d'altitud (1900 m en la nostra recol·lecció, 2500 m en la cita de Sierra Nevada d'ORTEGA *et al.*, 1997). Bones descripcions es troben a NOORDELOOS (1998) i en l'esmentat treball d'ORTEGA *et al.* (1997). En aquest últim article l'espècie és comparada amb diversos tàxons propers.

AGRAÏMENTS

Volem agrair al Dr. F. Esteve-Raventós (Alcalá de Henares) la identificació de *Psilocybe apeliculosa*. A la direcció i al personal del Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici les facilitats obtingudes per prospectar la zona estudiada. Aquest treball s'inclou en el projecte "Biodiversitat dels Fongs de Catalunya", de l'Institut d'Estudis Catalans.

BIBLIOGRAFIA

- ANTONÍN, V. & M.E. NOORDELOOS (1997).- A Monograph of *Marasmius*, *Collybia* and related genera in Europe. Part 2: *Collybia*, *Gymnopus*, *Rhodocollybia*, *Crinipellis*, *Chaetocalathus*, and additions of *Marasmiellus*. *Libri Botanici*, vol. 17. IHW-Verlag. 256 pp.
- BREITENBACH, J. & F. KRÄNZLIN (1991).- *Champignons de Suisse*. Tome III. Edit. Mycologia. Lucerna. 362 pp.
- ELLIS, M.B. & J.P. ELLIS (1988).- *Microfungi on miscellaneous substrates*. Croom Helm, London & Sydney. 244 pp.
- JÜLICH, W. (1984).- *Guida alla determinazione dei funghi*. Vol. 2. Saturnia. Trento. 579 pp.
- NOORDELOOS, M.E. (1998).- *Fungi non delineati. Pars IV. Pholiota, Psilocybe and Panaeolus*. Ed. Mykoflora, Alassio. 46 pp.
- ORTEGA, A., ESTEVE-RAVENTÓS, F., VILLAREAL, M. & E. HORAK (1997).- The alpine mycobiota of Sierra Nevada (Andalucía, Spain). Part I. *Boll. Gruppo Micol. Bresadola- Nuova Serie*, 40 (2-3): 367-384.

Pseudostypella translucens (Gordon) D.A. Reid et Minter

Psilocybe apeliculosa P.D. Orton